

Lasītprasme, lasīšanas grūtības, diagnosticēšana, iespējamā palīdzība

Sigita Jirgensone
Kuldīga
2016

*Katrs bērns ir pelnījis justies atbalstīts
un pieņemts!
Piedalies un palīdzi veidot atbalstošu
vidi savā skolā!*

Kas ir lasīšana?

- Lasītprasmes pamatus bērns apgūst jau no mazotnes, sākotnēji mehāniski atdarinot un mehāniski iegaumējot, bet vēlāk veicot apzinātas lasīšanas darbības, lai izprastu lasītā saturu
- Lasīšana ir gan lasīt mācīšanās, gan lasīšana, lai mācītos!
- Lasīšanas kompetence ietver:
 - ❖ valodas kompetenci, tai skaitā lasītprasmi,
 - ❖ komunikatīvo kompetenci jeb prasmi izmantot lasīto informāciju,
 - ❖ sociālkultūras kompetenci jeb izpratni par to, kas tiek lasīts,
 - ❖ mācīšanās kompetenci jeb izpratni par to, kāpēc tiek lasīts.

(A.Kauliņa, S. Tūbele Lasīšanas traucējumi, Raka 2012)

Lasīšanas traucējumi (1)

- **Specifiski lasīšanas traucējumi ir noturīga specifiska nespēja apgūt lasītprasmi, neskatoties uz pietiekamu intelektuālo un runas attīstības līmeni, neesot dzirdes un redzes analizatoru traucējumiem, pat ja ir optimāli mācīšanās apstākļi. Galvenie traucējumi ir nespēja savienot zilbes un automatizēt lasīšanas procesu, lasot veseliem vārdiem, grūtības saprast izlasīto.**

Lasīšanas traucējumi (2)

- **Disleksija** ir specifisks lasīšanas traucējums, kas izpaužas noturīgās, atkārtojošās kļūdās uz nepietiekami attīstītu (vai traucētu) psihisko funkciju pamata. Cilvēkiem ar disleksiju visbiežāk ir arī grūtības rakstīt- viņi izlaiž burtus, jauc to kārtību, vārdu skaņu un zilbju sastāvu.

Lasīšanas traucējumi (3)

- Lasīšanas traucējumus var konstatēt 2. mācību gada beigās, kad skolēns ir saņēmis vismaz divus gadus ilgu pedagoģisko palīdzību mācību pamatiemaņu apgūvē un nespēj mācīties atbilstoši izvirzītajām prasībām.
- Problēma padziļinās 4.-5. klasē, kad skolēns vairs nespēj kvalitatīvi sekot līdz mācību procesam.

Lasīšanas traucējumi (4)

Ļoti svarīgs ir diagnostikas process, kurā tiek atdalīti:

1. Slikti lasītāji ar zemu intelekta līmeni (diagnosticē psihologi)
2. Slikti lasītāji ar īpašiem lasīšanas traucējumiem (pedagogi, logopēdi, speciālie pedagogi)
3. Slikti lasītāji ar emocionālas un sociālas dabas traucējumiem (pedagogi, psihologi, sociālie pedagogi u.c.)

Agrīnās lasītprasmes rādītāju Dibels Next tests(1)

- Agrīnās lasītprasmes attīstības rādītāji ir mērījumu kopums, ko izmanto, lai novērtētu agrīnās lasītprasmes skolēniem no sagatavošanas līdz 3. klasei ieskaitot

(Latvijā)

Dibels next izmanto , lai :

1. Identificētu skolēnus, kuriem varētu būt lasīšanas grūtību risks;
2. Palīdzētu skolotājiem identificēt jomas, kurās sniegt skolēniem metodisku atbalstu;
3. Pārraudzītu skolēnus kuriem varētu būt lasīšanas grūtību risks, kamēr viņi saņem papildu metodisku atbalstu;
4. Pārbaudītu cik efektīva ir skolas metodiskā atbalsta sistēma.

Pedagoga ieguvumi lietojot Dibels Next testu

- Palīdz pedagogam apzināt bērnus, kuriem nepieciešama papildus palīdzība agrīnās lasītprasmes apguvei
- Palīdz novērtēt mērķtiecīgu vingrinājumu izvēles nepieciešamību
- Saņem speciālistu ieteikumus un atbalstu agrīnās lasītprasmes apmācības metodikas mērķtiecīgai izvēlei grupas darbam vai individuāli
- Sekot bērna agrīnās lasītprasmes attīstībai dinamikā- redzēt sava darba “augļus” un precizēt turpmākos mērķus

Logopēda ieguvumi darbā ar Dibels next testu

1. Ļauj agrīni atlasīt nodarbībām bērnus ar agrīnās lasītprasmes grūtībām;
2. Pēc nepieciešamības savlaicīgi iespējams iesaistīt citus speciālistus (psihologu, speciālo pedagogu, neirologu u.c.)
3. Iespējams pārlicinoši vērot bērna agrīnās lasītprasmes attīstību dinamikā
4. Vieglāk sniegt pedagogiem u vacākiem mērķtiecīgu metodisko atbalstu– skaidri izšķiramas nepieciešamās atbalsta jomas
5. Ļauj pamanīt pedagogu, kuram vēlams papildus metodisks atbalsts

Sadarbība ar vecākiem

- Rezultāti vecākiem viegli uztverami, saprotami
- Motivējošs pamatojums vecāku iesaistē sadarbībai ar izglītības iestādi, atbalsta personālu, speciālistiem
- Iespējams novērot dinamiskā, tātad arī vecāka darba rezultāts ir “izmērāms”
“redzams”

Dibels next rezultāti KCV (1)

Lasītprasmi atspoguļo šādas komponentes:

- Fonoloģiskās spējas;
- Alfabētiskais princips;
- Lasītā izpratne
- Vārdu krājums

Dibels next rezultāti KCV (2)

Lasītprasmes līmenis	2015.g.septembris	2016.g. septembris
	Kopā 65 1.klašu skolēni	Kopā 53 1.klašu skolēni
Laba lasītprasme	49 (75%)	30 (56%)
Stapdiapazona vai kritiskā robeža	16 (25 %)	23 (44 %)

Dibels next rezultāti KCV (3)

Ar skolēniem, kuriem diagnosticēts nepietiekams lasīšanas līmenis :

1. Uzsākts agrīns logopēdiskais darbs
2. Atbalsta sniegšanā iesaistīti vecāki, klases audzinātāji, psihologs, speciālais pedagogs

Turpmākajā darbā šo bērnu lasītprasmes rezultāti:

1. Rūpīgi analizēti
2. Vērota attīstības dinamika
3. Vērota mācīšanās pamatiemaņu attīstība

Lasīšanas traucējumu izpausmes skolā (1)

- Lēni apgūst alfabētu;
- Grūti atšķirt skaņas vārdos;
- Burtu izlaišana vai pievienošana zilbēs;
- Zilbes struktūras nepilnīga izpratne;
- Grūtības diferencēt skaņas vārdos;
- Grūtības izlasīt garākus vārdus;
- Vārda galotnes netiek izlasītas;
- Lēns lasīšanas temps;
- Vārdu izlaišana vai nomaiņa;
- Grūtības izprast lasītā saturu un jēgu;
- Grūtības izdarīt secinājumus par izlasīto.

Lasīšanas traucējumu izpausmes skolā (2)

Rakstot:

- Vāja burtu pazīšana;
- Grūtības burtu pareizrakstībā;
- Vāja rakstīšanas motivācija;
- Liels kļūdu skaits diktātos;
- Liels kļūdu skaits norakstā;
- Gramatikas un interpunkcijas kļūdas;
- Slikti salasāms vai nesalasāms rokraksts.

Lasīšanas traucējumu izpausmes skolā (3)

Uzvedībā:

- Nemiers;
- Provokatīva uzvedība;
- Infantila uzvedība;
- Nepilnīgi izpildīti vai neizpildīti mājas darbi;
- Skumjas;
- Mainīga uzmanības noturība.

Lasīšanas traucējumu izpausmes skolā (4)

Mājās:

- Bieži sāp galva (nekad brīvdienās);
- Nakts enurēze;
- Depresija, skumjas, zems pašvērtējums;
- Konflikti ar vecākiem;
- Strīdi par mājas darbiem;
- Kļūdas mājas darbu izpildē;
- Ilgs mājas darbu pildīšanas laiks.

Koriģējoši attīstošās darbības iespējas sākumsskolā (1)

Būtiski kvalitatīva darba procesa nosacījumi
ir:

- Agrīna specifisku lasīšanas traucējumu diagnostika un koriģējoši attīstošās darbības uzsākšana;
- Kompleksa palīdzības sistēma;
- Sadarbība starp dažādiem iesaistītajiem speciālistiem;
- Vecāku iesaistīšanās.

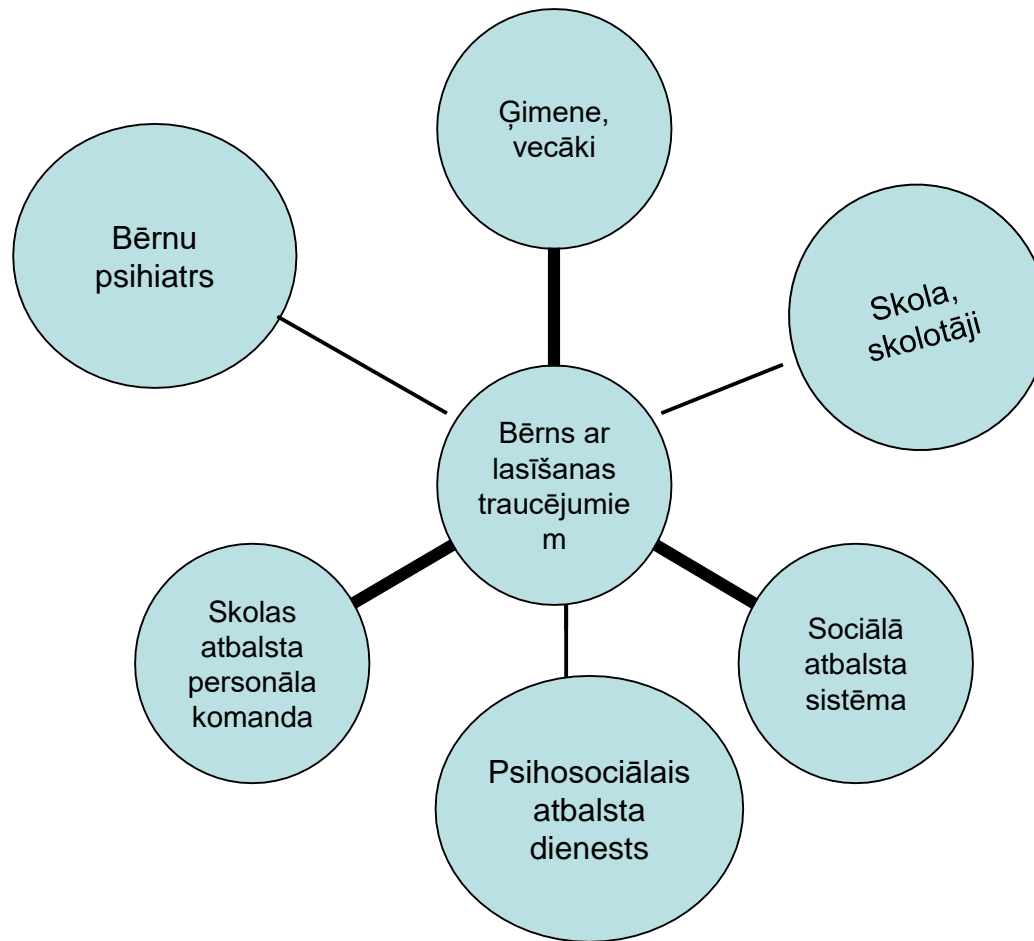
Koriģējoši attīstošās darbības iespējas sākumsskolā (2)

12 pamatsoļi sadarbībai ar bērnu:

- 1) Sadarbība balstās uz sistēmiskas pieejas principiem, kuras efektivitāte ir zinātniski pārbaudīta;
- 2) Darba idejai jābūt skaidri definētai un saprotamai;
- 3) Valsts atbalsts vecākiem, kam ir bērns ar lasīšanas traucējumiem, sistemātiskam papildus darbam mājās;
- 4) Vecākiem konsultēties ar speciālistiem šajā jomā, nevis ar vēl lielākām grūtībām nesekmīgi turpināt iesākto;
- 5) Trenažam mājās jāsaprot ar skolā darīto;
- 6) Vecākiem un bērnam jābūt ar pozitīvu attieksmi pret mācībām;
- 7) Mācībām izmantojami dažādi mācību materiāli;
- 8) Bērnam nepieciešama tūlītēja atgriezeniska saite;
- 9) Stiprināt bērna panākumus, pat ja tie ir nelieli
- 10) Emocionāls atbalsts;
- 11) Darboties kopā ar bērnu;
- 12) Ticēt bērna spējām

Atbalsts bērnam ar lasīšanas traucējumiem

Paldies par uzmanību !

Kopā cenšoties varam !